

**OKRĘGOWA KOMISJA EGZAMINACYJNA
W POZNANIU**

**WYNIKI
SPRAWDZIANU
W SZKOLE PODSTAWOWEJ
RAPORT**

**WOJEWÓDZTWA
LUBUSKIE*WIELKOPOLSKIE*ZACHODNIOPOMORSKIE
2005**

Opracowanie:

Elżbieta Klima, Bolesława Kasprowicz – Kielich
Prawidłowość przebiegu sprawdzianu... – Adela Łabuzińska
Redakcja: Krystyna Grykiel, Zofia Hryhorowicz

Nr ISBN 83-922094-0-0

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu
ul. Gronowa 22
61-655 Poznań

Wydawnictwo, druk, oprawa:
Drukarnia Beyga
Glinno 126, 64-300 Nowy Tomyśl
Tel./fax (061) 44 26 033

Spis treści

	Wstęp	4
1.	Charakterystyka populacji – dane o uczniach i szkołach w Okręgu	5
2.	Organizacja i przebieg sprawdzianu	6
3.	Opis zestawu zadań pt. „W wodzie” (S-A1- 052)	7
4.	Analiza wyników uzyskanych na sprawdzianie w Okręgu przez uczniów rozwiązujących zadania w arkuszu standardowym S-A1(A4, A5 i A6) - 052 pt. „W wodzie”	10
4.1	Wyniki punktowe uzyskane przez uczniów	10
4.2	Łatwość zadań	13
4.3	Wyniki punktowe uzyskane przez szkoły	15
4.4	Wyniki punktowe uzyskane w gminach w Okręgu	18
5.	Wyniki w skali staninowej i centylowej dla szkół i gmin	18
6.	Wyniki uzyskane za rozwiązanie arkuszy niestandardowych	21
6.1	Wyniki uzyskane przez uczniów niesłyszących i słabo słyszących rozwiązujących zadania w arkuszu S-A7- 052 pt. „W wodzie”	21
6.2	Wyniki uzyskane przez uczniów z trudnościami w uczeniu się rozwiązujących zadania w arkuszu S-A8- 052 pt. „Poczta”	22
7.	Wnioski	24
8.	Prawidłowość przebiegu sprawdzianu w sesji wiosennej 2005 r.	27

Szanowni Państwo,

5 kwietnia 2005 roku już po raz czwarty w Polsce przeprowadzono sprawdzian poziomu opanowania przez szóstoklasistów pięciu kategorii umiejętności: czytania, pisania, rozumowania, korzystania z informacji i wykorzystywania wiedzy w praktyce.

Dbając o obiektywizm wyniku sprawdzianu, który pozwala na diagnozowanie i porównywalność osiągnięć uczniów w całym kraju, dużą wagę przywiązujemy do rzetelności. Dbalność o rzetelność wszystkich działań wymaga od pracowników OKE, dyrektorów szkół oraz nauczycieli (w tym nauczycieli – egzaminatorów) systematycznego doskonalenia. Najtrudniej jednak zmieniać człowieka, od którego zależy prawidłowość, rzetelność, uczciwość i sens zewnętrznego oceniania w oświacie. W tym zakresie przed nami – wspólnie – najwięcej do zrobienia. Temu służą m.in. nasze spotkania i szkolenia (stałe: wrzesień – szkolenia w zakresie wykorzystania wyników w dydaktyce, luty – szkolenia dotyczące stosowania instrukcji i procedur egzaminacyjnych, i doraźnie wg potrzeb), wydawnictwa (zeszyty ćwiczeń, broszury, raporty), strona internetowa www.oke.poznan.pl, ewaluacje wszystkich działań Komisji.

Wydanie niniejszego raportu po raz czwarty (nie licząc próby 2001 r.) ma służyć przede wszystkim rekomendacji polityki oświatowej. W kolejnych raportach prezentowaliśmy przykłady opracowania wyników w szkole oraz przez organy prowadzące (przykład analiz dla szkół znajduje się w raporcie ze sprawdzianu 2003 r., a w formie elektronicznej na stronie internetowej OKE www.oke.poznan.pl oraz dla organów prowadzących w raporcie z 2004 r.).

W imieniu własnym oraz wszystkich Pracowników Komisji gratuluję Pracownikom Szkół, Organów Prowadzących i Nadzoru Pedagogicznego tych wyników, które są potwierdzeniem wysokiej jakości pracy – wspólnego sukcesu.

Wszystkim związanym w oświatą, w tym z zewnętrznym systemem oceniania, dziękuję za kolejny rok trudu oraz życzę, aby praca bezpośrednia lub pośrednia z uczniami naszych szkół w trzech województwach: lubuskim, wielkopolskim, zachodniopomorskim przynosiła w codziennym trudzie satysfakcję i radość.

Zofia Głuchonowicz

Poznań, sierpień 2005 r.

Dyrektor OKE w Poznaniu

1. Charakterystyka populacji – dane o uczniach i szkołach w Okręgu

W 2005 r. na terenie działania Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, czyli trzech województw: lubuskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego, w dniu 5 kwietnia do sprawdzianu przystąpiło 81062 uczniów z 1997 szkół podstawowych.

W tabeli zamieszczonej poniżej zaprezentowano dane liczbowe, uwzględniając przy tym położenie terytorialne szkół. Dzięki temu łatwo zauważyć, że wśród przystępujących do sprawdzianu największą grupę uczniów stanowią mieszkający w małych i średnich miastach (ponad 36500 uczniów).

Tabela 1. Dane o uczniach, którzy przystąpili do sprawdzianu w Okręgu

Liczba szkół	1997	
Liczba uczniów	81062	
w tym mieszkańcy:		% liczby uczniów
wsi	30179	37,23%
dużych miast	14340	17,69%
pozostałych miast	36543	45,08%

Uczniowie rozwiązywali zadania zbudowane wokół tematu przewodniego, w jednym z sześciu rodzajów arkuszy egzaminacyjnych:

Tabela 2. Rodzaje zestawów egzaminacyjnych

Symbol zestawu	Zestaw egzaminacyjny		Liczba uczniów	% liczby uczniów
	temat	odbiorca		
S-A1- 052	“W wodzie”	uczeń bez dysfunkcji i z dysleksją	79108	97,59
S-A4-052	“ W wodzie” (dostosowany)	uczeń słabo widzący	71	0,09
S-A5-052	“ W wodzie” (dostosowany)	uczeń słabo widzący	29	0,04
S-A6-052	“ W wodzie” druk w piśmie Braille’a (dostosowany)	uczeń niewidomy	5	0,01
S-A7-052	“ W wodzie” (dostosowany)	uczeń niesłyszący / słabo słyszący	163	0,20
S-A8 -052	“Poczta”	uczeń z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim	1686	20,8
		Razem	81062	100

W poszczególnych województwach rozkład informujący o wyborach uczniów przedstawiał się następująco:

Tabela 3. Liczba uczniów rozwiązujących poszczególne arkusze

Województwo	Liczba uczniów łącznie	Liczba uczniów								
		Rodzaj arkusza				Zwolnieni			Dysleksja	
		A1	A4, A5, A6	A7	A8	Laureaci	Z przyczyn losowych	Nieobecni	Liczba uczniów	% liczby uczniów
lubuskie	13317	12974	30	27	286	59	16	62	1400	10,51
wielkopolskie	46124	45106	48	87	883	-	25	95	3334	7,23
zachodniopomorskie	21621	21028	27	49	517	49	18	105	2115	9,78
Razem	81062	79108	105	163	1686	108	59	262	6849	8,45

0,14 procent całej populacji stanowili uczniowie słabo widzący (A4 i A5) i niewidomi (A6) oraz 0,2 % uczniowie słabo słyszący i niesłyszący (A7). Na przestrzeni lat 2002 – 2005, od czasu wdrożenia egzaminów zewnętrznych do chwili obecnej, zauważa się zmniejszanie liczby uczniów z trudnościami w uczeniu się oraz stały wzrost liczby uczniów z dysleksją rozwojową. W województwie lubuskim szkół, w których nie wykazano ani jednego ucznia z dysleksją jest 91 na 298, w zachodniopomorskim – 170 na 478, a w województwie wielkopolskim – 502 na 1140. Obok nich istnieją jednak szkoły, do których uczęszcza wielu uczniów ze stwierdzoną dysleksją rozwojową: w województwie lubuskim w jednej szkole wykazano 68,42% dyslektyków, w województwie zachodniopomorskim w jednej szkole – 63,16% i w województwie wielkopolskim również w jednej szkole – 60,00% uczniów z dysleksją.

W pierwszym terminie (5 kwietnia) do sprawdzianu nie przystąpiło 429 uczniów. W tej grupie znaleźli się uczniowie nieobecni z różnych przyczyn, w tym uczniowie zwolnieni z przyczyn losowych (59 uczniów). 160 spośród nich przystąpiło do sprawdzianu w drugim terminie (7 czerwca 2005 r.).

W bieżącym roku, po raz pierwszy w naszym Okręgu, z przystąpienia do sprawdzianu Dyrektor Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej zwolniła 108 uczniów będących laureatami wojewódzkich konkursów przedmiotowych. W zaświadczeniach o wynikach sprawdzianu ci uczniowie mieli odnotowaną maksymalną liczbę punktów.

2. Organizacja i przebieg sprawdzianu

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (DzU Nr 199, poz. 2046 ze zmianami) opracowano m.in. *Procedury sprawdzania przez egzaminatorów prac egzaminacyjnych sprawdzianu i egzaminów*. Na ich podstawie Dyrektor Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w porozumieniu z koordynatorem sprawdzianu oraz koordynatorami rejonowymi powołał 38 zespołów egzaminatorów (w tym jeden zespół do oceny osiągnięć uczniów z dysfunkcjami). W każdym zespole przeciętnie pracowało 20 egzaminatorów, do których obowiązków należało sprawdzenie i ocena prac uczniowskich. W bieżącym roku w poznańskiej OKE egzaminatorzy (758 osób) po raz pierwszy sprawdzali i oceniali prace w całym procesie zespołowo w wyznaczonych przez OKE miejscach (dotychczas sposób poprawy był indywidualno-zespołowy).

Do zadań przewodniczącego zespołu egzaminatorów należało między innymi zorganizowanie pracy całego zespołu oraz weryfikacja 2% prac egzaminatorów; w sumie przewodniczący zweryfikowali poprawność sprawdzania i oceniania 1526 prac napisanych przez uczniów. W każdym zespole pracowało również dwóch weryfikatorów merytorycznych (polonista i matematyk), których zadaniem było zweryfikowanie poprawności sprawdzania i oceniania 12% prac. Łącznie weryfikatorzy ocenili poprawność sprawdzania i oceniania 9486 prac. Jak z tego wynika, na poziomie zespołów egzaminatorów zweryfikowano w sumie 11012 arkuszy rozwiązanych przez uczniów. Rzetelność oceniania prac uczniów była losowo weryfikowana (III weryfikacja) również podczas szczytywania wyników uczniów w OKE w Poznaniu – koordynator okręgowy łącznie zweryfikował 2949 prac. Łącznie 13961.

Arkusze uczniów były sprawdzane, oceniane i zweryfikowane zgodnie ze schematami oceniania obowiązującymi w całym kraju, co zapewniało porównywalność osiągnięć uczniów.

W dniu 16 maja 2005 r. zaświadczenia o osiągnięciach uczniów razem z I raportem zatytułowanym *Wstępne wyniki sprawdzianu w klasie szóstej w 2005 r.* zostały przekazane do szkół w formie papierowej i elektronicznej. W tymże opracowaniu zamieszczono dane statystyczne informujące o wynikach uczniów i szkół. Powyższe opracowanie jest również dostępne na stronie internetowej www.oke.poznan.pl. Zainteresowani znajdą tam także arkusze sprawdzianu, schematy oceniania, kartoteki badanych umiejętności oraz, tradycyjnie już, arkusze kalkulacyjne, które ułatwią sporządzenie raportu dla szkoły.

3. Opis zestawu zadań pt. „W wodzie” (S-A1-052)

W dniu 5 kwietnia 2005 r. standardowy test tematyczny pt. „W wodzie” rozwiązywali uczniowie bez dysfunkcji oraz z dysleksją rozwojową, a w wersji dostosowanej uczniowie słabo widzący i niewidomi, słabo słyszący i niesłyszący.

Zgodnie z cytowanym wcześniej rozporządzeniem MENiS, na rozwiązanie wszystkich zadań uczniowie mieli 60 minut, a w przypadku uczniów z dysfunkcjami, zgodnie z opinią poradni psychologiczno - pedagogicznej, czas ten mógł być przedłużony o dodatkowe 30 minut.

Jak w latach ubiegłych, zadania zamieszczone w arkuszu egzaminacyjnym przygotowano w taki sposób, aby sprawdzały stopień opanowania umiejętności z pięciu kategorii (Tabela 4.). Zadaniem ucznia było wskazanie poprawnej odpowiedzi w 20 pytaniach zamkniętych (wielokrotnego wyboru) i napisanie odpowiedzi do 6 zadań otwartych. Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań w teście uczeń mógł otrzymać 40 punktów. Liczbę punktów możliwych do uzyskania za wykonanie zadań sprawdzających opanowanie umiejętności w poszczególnych kategoriach, ich wagę procentową oraz numery poszczególnych zadań „przypisanych” do obszarów umiejętności zebrano w poniższej tabeli.

Tabela 4. Plan arkusza standardowego

Kategorie umiejętności	Liczba punktów	Waga	Numery zadań arkusza S-A1-052
Czytanie	10	25%	1, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 16, 17, 18
Pisanie	10	25%	23.I - V, 25 I, III - VI
Rozumowanie	8	20%	12, 13, 14, 21 I, III, 22, 25 II
Korzystanie z informacji	4	10%	8, 19, 26
Wykorzystywanie wiedzy w praktyce	8	20%	2, 7, 11, 15, 20, 21 II (2p.), 24

Oprócz opisu arkusza egzaminacyjnego, dla przeprowadzenia analizy wyników w szkołach przez organy prowadzące i nadzorujące, ważna jest możliwość zapoznania się z kartoteką badanych umiejętności. Tę kartotekę prezentujemy w tabeli 5.

Tabela 5. Kartoteka testu „W wodzie” S-A1-052

Nr zadania	Obszar standardów wymagań egzaminacyjnych	Sprawdzana umiejętność (z numerem standardu) Uczeń:	Sprawdzana czynność ucznia Uczeń:	Typ zadania	Liczba punktów
1.	Czytanie	odczytuje tekst popularnonaukowy (1.1)	wyszukuje i przetwarza informacje	WW*	0 – 1
2.	Wykorzystywanie wiedzy w praktyce	wykorzystuje w sytuacji praktycznej własności liczb (5.5)	oblicza, ile procent całości stanowi wskazana część	WW	0 – 1
3.	Czytanie	odczytuje przenośne znaczenie (1.1)	odczytuje znaczenie podanego związku frazeologicznego	WW	0 – 1
4.	Czytanie	odczytuje tekst popularnonaukowy (1.1)	ustala chronologię zdarzeń	WW	0 – 1
5.	Czytanie	odczytuje tekst popularnonaukowy (1.1)	na podstawie treści wskazuje pochodzenie tytułu utworu	WW	0 – 1
6.	Czytanie	określa funkcje elementów charakterystycznych dla danego tekstu (1.2)	w tekście literackim rozpoznaje epitety	WW	0 – 1
7.	Wykorzystywanie wiedzy w praktyce	wykonuje obliczenia dotyczące długości (5.3)	zamienia metry na kilometry	WW	0 – 1
8.	Korzystanie z informacji	wskazuje źródła informacji, posługuje się nimi (4.1)	wybiera właściwy program komputerowy	WW	0 – 1
9.	Czytanie	odczytuje dane z tabeli (1.4)	wybiera dane z tabeli i porządkuje je według określonego kryterium	WW	0 – 1
10.	Czytanie	odczytuje tekst popularnonaukowy (1.1)	wyszukuje i przetwarza informacje	WW	0 – 1
11.	Wykorzystywanie wiedzy w praktyce	posługuje się poznanymi terminami do opisywania sytuacji spotykanych w środowisku (5.1)	wykorzystuje poznane terminy do wskazania przyczyny zachowania się zwierząt	WW	0 – 1
12.	Rozumowanie	rozpoznaje charakterystyczne własności figur (3.6)	rozpoznaje podaną figurę geometryczną wśród innych figur	WW	0 – 1
13.	Rozumowanie	rozpoznaje charakterystyczne własności figur (3.6)	wskazuje figury geometryczne zawierające pary boków równoległych	WW	0 – 1
14.	Rozumowanie	rozpoznaje charakterystyczne własności figur (3.6)	rozpoznaje liczbę osi symetrii danej figury geometrycznej	WW	0 – 1
15.	Wykorzystywanie wiedzy w praktyce	wyjaśnia na podstawie instrukcji obsługi, jak uruchomić proste urządzenie techniczne (5.7)	wskazuje sytuację, w której nie wolno używać urządzenia	WW	0 – 1
16.	Czytanie	odczytuje dane z planu (1.4)	wskazuje współrzędne obiektu	WW	0 – 1
17.	Czytanie	odczytuje dane z planu (1.4)	wskazuje usytuowanie określonego obiektu	WW	0 – 1
18.	Czytanie	odczytuje dane z planu (1.4)	odczytuje kierunek strony świata	WW	0 – 1

* WW – zadanie wielokrotnego wyboru.

19.	Korzystanie z informacji	wskazuje źródło informacji (4.1)	wybiera źródło informacji na podstawie podanej oferty	WW	0 – 1
20.	Wykorzystywanie wiedzy w praktyce	wykonuje obliczenia dotyczące czasu (5.3)	oblicza upływ czasu między dwoma zdarzeniami	WW	0 – 1
21.	Rozumowanie	ustala sposób rozwiązania zadania (3.8)	I. na podstawie cen jednostkowych ustala sposób obliczenia całkowitego kosztu zakupu	RO**	0 – 2
	Wykorzystywanie wiedzy w praktyce	wykonuje obliczenia dotyczące pieniędzy (5.3)	II. oblicza całkowity koszt zakupu		0 – 2
	Rozumowanie	analizuje otrzymany wynik (3.9)	III. udziela odpowiedzi z uwzględnieniem otrzymanego wyniku zgodnego z warunkami zadania		0 – 1
22.	Rozumowanie	rozpoznaje charakterystyczne cechy i własności obiektów przyrodniczych (3.6)	I. wymienia elementy budowy zwierzęcia związane z poruszaniem się w określonym środowisku	KO***	0 – 1
23.	Pisanie	pisze wypowiedź w formie ogłoszenia (2.1)	I. podaje w ogłoszeniu niezbędne informacje	RO	0 – 1
	Pisanie	formułuje wypowiedź ze świadomością celu (2.2)	II. wyraża w wypowiedzi zachętę		0 – 1
	Pisanie	przestrzega norm językowych (2.3)	III. pisze tekst poprawny pod względem językowym		0 – 1
	Pisanie	przestrzega norm ortograficznych (2.3)	IV. pisze tekst poprawny pod względem ortograficznym ¹		0 – 1
	Pisanie	przestrzega norm interpunkcyjnych (2.3)	V. pisze tekst poprawny pod względem interpunkcyjnym ²		0 – 1
24.	Wykorzystywanie wiedzy w praktyce	rozumie potrzebę stosowania zasad postępowania w środowisku przyrodniczym (5.8)	I. podaje przykład zagrożenia wynikającego z zanieczyszczonego środowiska	KO	0 – 1
25.	Pisanie	pisze na temat i zgodnie z celem (2.1)	I. redaguje wypowiedź na podany temat	RO	0 – 1
	Rozumowanie	wyjaśnia na prostych przykładach zmiany cywilizacyjne, jakie nastąpiły na przestrzeni dziejów (3.3)	II. wyjaśnia zmiany cywilizacyjne spowodowane rozwojem określonej dziedziny komunikacji		0 – 1
	Pisanie	buduje tekst poprawny kompozycyjnie (2.3)	III. buduje wypowiedź logicznie uporządkowaną		0 – 1
	Pisanie	przestrzega norm językowych (2.3)	IV. pisze tekst poprawny pod względem językowym		0 – 1
	Pisanie	przestrzega norm ortograficznych (2.3)	V. pisze tekst poprawny pod względem ortograficznym ³		0 – 1
	Pisanie	przestrzega norm interpunkcyjnych (2.3)	VI. pisze tekst poprawny pod względem interpunkcyjnym ⁴		0 – 1
26.	Korzystanie z informacji	posługuje się źródłem informacji (4.1)	określa rodzaj informacji zawartej w podanym artykule hasłowym	D****	0 – 2

Uczeń z dysleksją:

¹ pisze wypowiedź komunikatywną

² pisze czytelnie (mimo zaburzeń graficznych)

³ pisze wypowiedź komunikatywną

⁴ zamyka myśli w obrębie zdania

** RO - zadanie rozszerzonej odpowiedzi

*** KO - zadanie krótkiej odpowiedzi

**** D - zadanie na dobieranie

4. Analiza wyników uzyskanych na sprawdzianie w Okręgu przez uczniów rozwiązujących zadania w arkuszu standardowym S-A1(A4, A5 i A6) – 052 pt. „W wodzie”

4.1 Wyniki punktowe uzyskane przez uczniów

Ewaluację wyników uczniów i szkół oraz gmin, powiatów i województw ułatwiają dane przekazane do szkół w opracowaniu *Wstępne wyniki sprawdzianu w klasie szóstej w roku 2005*. W tym samym celu, dla potrzeb szkół i innych podmiotów zainteresowanych podnoszeniem poziomu osiągnięć uczniów, w tabeli 6. prezentujemy informacje o średnich wynikach punktowych uzyskanych za rozwiązanie arkuszy sprawdzianu w latach 2002 – 2005.

Tabela 6. Średnie wyniki punktowe uzyskane za rozwiązanie arkuszy sprawdzianu w latach 2002 – 2005

Rok	Średnie wyniki punktowe dla:				
	kraju	Okręgu	woj. lubuskiego	woj. wielkopolskiego	woj. zachodniopomorskiego
maksymalna liczba punktów: 40					
2002	29,5	28,3	27,9	28,7	28,3
2003	28,6	27,8	27,4	28,0	27,7
2004	25,6	24,6	24,4	25,0	24,6
2005	29,5	29,0	29,0	29,1	28,8

Dla umożliwienia pogłębienia analizy w kolejnych tabelach prezentujemy średnie wyniki punktowe uzyskane w 2005 r. za cały arkusz i poszczególne kategorie umiejętności przez uczniów w Okręgu i województwach znajdujących się na terenie działania OKE w Poznaniu.

Tabela 7. Średnie wyniki punktowe uzyskane przez uczniów w Okręgu i w województwach w 2005 r.

Wyniki uzyskane na sprawdzianie przez uczniów rozwiązujących arkusz S-A1-052 (A4, A5 i A6)	Średnie wyniki punktowe uzyskane za:					
	czytanie	pisanie	rozumowanie	korzystanie z informacji	wykorzystywanie wiedzy w praktyce	cały arkusz
maksymalna liczba punktów	10	10	8	4	8	40
kraj						29,50
Okręg	8,14	6,38	5,72	2,95	5,80	28,98
lubuskie	8,13	6,50	6,67	2,92	5,75	28,97
wielkopolskie	8,14	6,38	5,77	2,95	5,82	29,07
zachodniopomorskie	8,12	6,28	6,65	2,95	5,79	28,79

Na 40 punktów możliwych do uzyskania uczniowie w Okręgu otrzymywali średnio 28,98 punktu. Najwyższy średni wynik punktowy uzyskali szóstoklasiści w województwie wielkopolskim, a najniższy – w województwie zachodniopomorskim. Porównując wyniki z tabeli 7. z danymi prezentowanymi w tabeli nr 6, łatwo będzie zauważyć utrzymującą się tendencję, że uczniowie uczęszczający do szkół w województwie wielkopolskim uzyskują najwyższe średnie wyniki w Okręgu. W dwóch pozostałych województwach średnie wyniki punktowe były z reguły niższe lub takie same jak w Okręgu.

Z tabeli 7. wynika, że na bardzo wyrównanym poziomie uczniowie w Okręgu i w poszczególnych województwach opanowali umiejętności z zakresu korzystania z informacji. Najwyższy średni wynik punktowy z kategorii *czytania* oraz *wykorzystywania wiedzy w praktyce* uzyskali uczniowie w województwie wielkopolskim. Uczniowie z województwa lubuskiego uzyskali najwyższe średnie wyniki punktowe w Okręgu za rozwiązanie zadań sprawdzających opanowanie umiejętności *pisania* i *rozumowania*, ale najniższe w kategorii *korzystanie z informacji*. W województwie zachodniopomorskim, poza obszarem *korzystanie z informacji*, odnotowano spadek średniego wyniku punktowego we wszystkich kategoriach umiejętności.

W szkołach osiągnięte wyniki powinny być interpretowane z uwzględnieniem kontekstów środowiskowych, stąd zasadna jest analiza średnich wyników punktowych uzyskanych przez uczniów w poszczególnych kategoriach umiejętności z uwzględnieniem typów miejscowości (tabela 8.). Zarówno za wykonanie wszystkich zadań zamieszczonych w arkuszu sprawdzianu, jak i za poszczególne kategorie umiejętności, najwyższe średnie wyniki punktowe uzyskali uczniowie uczęszczający do szkół w dużych miastach, a najniższe – uczniowie nauczani w szkołach wiejskich.

Tabela 8. Średnie wyniki punktowe uzyskane przez uczniów - według typów miejscowości

Typ miejscowości	Średnie wyniki punktowe uzyskane przez uczniów za:					
	czytanie	pisanie	rozumowanie	korzystanie z informacji	wykorzystywanie wiedzy w praktyce	cały arkusz
maksymalna liczba punktów	10	10	8	4	8	40
miasto powyżej 100 000 mieszkańców	8,48	6,91	6,13	3,20	6,20	30,93
miasto poniżej 100 000 mieszkańców	8,31	6,59	5,86	3,07	5,97	29,79
miasto poniżej 20 000 mieszkańców	8,07	6,28	5,68	2,92	5,76	28,71
wieś	7,93	6,07	5,48	2,78	5,55	27,81

W populacji liczącej 79108 uczniów rozwiązujących zadania zamieszczone w arkuszu standardowym (A1) oraz 105 uczniów rozwiązujących zadania w arkuszach dostosowanych (A4, A5, A6), na 40 punktów możliwych do uzyskania jeden uczeń otrzymał 1 punkt, a 1082 uczniów osiągnęło maksymalny wynik 40 punktów. Średni wynik 29 punktów uzyskało 3431 uczniów, natomiast modalną (czyli wynik najczęściej występujący w badanej grupie), która w naszym Okręgu wynosi 36 punktów, uzyskało 5023 uczniów przystępujących do spraw-

dzianu. Dalszą analizę wyników punktowych uzyskanych przez uczniów umożliwiają dane statystyczne zamieszczone w tabeli 9.

Tabela 9. Rozkłady wyników punktowych uzyskanych przez uczniów w Okręgu

Liczba punktów	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Liczba uczniów	1	3	9	33	51	97	160	202	279	370

Liczba punktów	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Liczba uczniów	468	608	744	875	1045	1132	1280	1467	1529	1774

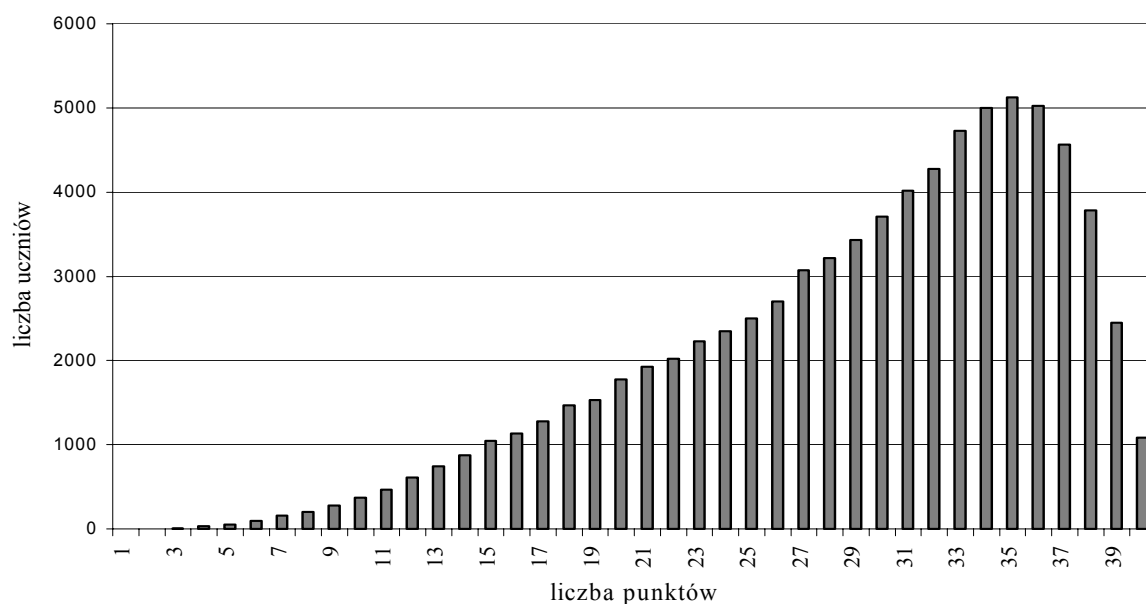
Liczba punktów	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Liczba uczniów	1924	2020	2227	2347	2499	2700	3075	3217	3431	3709

Liczba punktów	31	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
Liczba uczniów	4018	4018	4275	4728	4999	5124	5023	4563	3784	2449	1082

Dane liczbowe zebrane w powyższej tabeli w sposób graficzny zilustrowano na wykresie 1.

Wykres 1.

Rozkład wyników punktowych uzyskanych przez uczniów podczas sprawdzianu 2005 r.

Przesunięcie wykresu w prawo świadczy o osiągnięciu przez znaczną liczbę uczniów wysokich wyników punktowych, a to z kolei dowodzi, iż zestaw zadań zamieszczony w arkuszu sprawdzianu pt. „W wodzie” okazał się dla uczniów łatwy (dla ponad 16 tys. nawet bardzo łatwy).

4.2 Łatwość zadań

W celu stwierdzenia, jaki jest poziom osiągnięć ucznia, populacji, klasy, szkoły, gminy, powiatu czy województwa, pomocny jest współczynnik łatwości. Łatwość zadania (arkusza sprawdzianu) obliczamy dzieląc liczbę punktów uzyskanych za rozwiązanie zadania przez ucznia/klasę/szkołę przez maksymalną liczbę punktów możliwych do uzyskania.

Przykład: Szkoła X otrzymała średnią punktów 29. Współczynnik łatwości zadań dla szkoły wynosi: $29 : 40 = 0,73$, a to oznacza, że średni wynik jest zadowalający, bo powyżej 0,70.

Posługując się wartościami współczynnika łatwości zapisanymi w tabeli 10., można stwierdzić, iż w 2005 r. zamieszczone w arkuszu „W wodzie” zadania sprawdzające opanowanie umiejętności z zakresu *pisania* okazały się dla uczniów umiarkowanie trudne. Zadania sprawdzające opanowanie umiejętności z zakresu *czytania* oraz *korzystania z informacji*, zarówno w Okręgu, jak i w poszczególnych województwach, w szkołach wiejskich, miastach do 20 tys. mieszkańców czy też w dużych miastach, były łatwe dla wszystkich uczniów. Natomiast zadania sprawdzające opanowanie umiejętności z zakresu *rozumowania* oraz *wykorzystywania wiedzy w praktyce* w bieżącym roku tylko dla szóstkistów uczęszczających do szkół wiejskich okazały się umiarkowanie trudne, dla pozostałych były łatwe.

Tabela 10. Współczynniki łatwości dla poszczególnych kategorii umiejętności w Okręgu

Sprawdzian 2005 Arkusz A1, A4, A5 i A6	Współczynniki łatwości dla:					
	czytania	pisania	rozumowania	korzystania z informacji	wykorzysty- wanie wiedzy w praktyce	cały arkusz
maksymalna liczba punktów	10	10	8	4	8	40
kraj						0,74
Okręg	0,81	0,64	0,72	0,74	0,73	0,72
lubuskie	0,81	0,65	0,71	0,73	0,72	0,72
wielkopolskie	0,81	0,64	0,72	0,74	0,73	0,73
zachodniopomorskie	0,81	0,63	0,71	0,73	0,72	0,72
wieś	0,79	0,61	0,69	0,70	0,69	0,70
miasto poniżej 20 000 tys.	0,81	0,63	0,71	0,73	0,72	0,72
miasto poniżej 100 000 tys.	0,83	0,66	0,73	0,77	0,75	0,74
miasto powyżej 100 000 tys. mieszkańców	0,85	0,69	0,77	0,80	0,78	0,77

Komentarz do tabeli 10. można rozwinąć po przeanalizowaniu współczynników łatwości obliczonych dla każdego z 26 zadań zamieszczonych w arkuszu sprawdzianu (wykres 2.).

Na wykresie 2. (str. 15) poszczególne kolumny wyróżniono kolorami, które pozwalają odróżnić kategorie umiejętności i zadania, za pomocą których badano stopień opanowania tychże umiejętności.

Większość zadań, za pomocą których sprawdzano opanowanie umiejętności *czytania*, okazała się dla uczniów w Okręgu łatwa. Tylko dwa zadania (nr 6 i 18) były dla piszących umiarkowanie trudne. W zadaniu nr 6 uczeń musiał wykazać się umiejętnością rozpoznawania epitetów zastosowanych w opisie syreny. Natomiast wartość współczynnika łatwości w zadaniu nr 18 świadczy o tym, że szóstoklasistom po raz kolejny trudność sprawiło czytanie planu i określanie kierunków stron świata. W zakresie *pisania* sprawdzano opanowanie umiejętności redagowania ogłoszenia (zad. 23.) oraz dłuższej wypowiedzi na podany temat (zad. 25.). Opanowanie umiejętności redagowania ogłoszenia sprawdzano w 2004 i po raz kolejny w 2005 r. (ogłoszenie o zawodach pływackich), stąd wydawać by się mogło, że napisanie krótkiej wypowiedzi nie powinno sprawić uczniom trudności. W praktyce okazało się, iż tylko formułowanie wypowiedzi ze świadomością celu, czyli wyrażenie zachęty, było dla szóstoklasistów bardzo łatwe. Pozostałe umiejętności, których opanowanie sprawdzano w tym zadaniu, okazały się dla uczniów umiarkowanie trudne bądź trudne. W zadaniu nr 23 umiarkowanie trudne było pisanie wypowiedzi w formie ogłoszenia – podanie niezbędnych informacji, a także napisanie tekstu poprawnego pod względem ortograficznym i interpunkcyjnym. Zarówno w tym zadaniu (23.III), jak i w 25.IV trudne okazało się redagowanie tekstu poprawnego pod względem językowym. W zadaniu nr 25 uczniowi polecono podać trzy przykłady korzystnych w życiu człowieka zmian, które dokonały się dzięki rozwojowi żeglugi. Z umiejętności, których poziom opanowania sprawdzano w tym zadaniu, dwie okazały się łatwe: pisanie na podany temat (25.I) oraz budowanie wypowiedzi logicznie uporządkowanej (25.III), a dwie – umiarkowanie trudne: pisanie tekstu poprawnego pod względem ortograficznym (25.V) i interpunkcyjnym (25.VI).

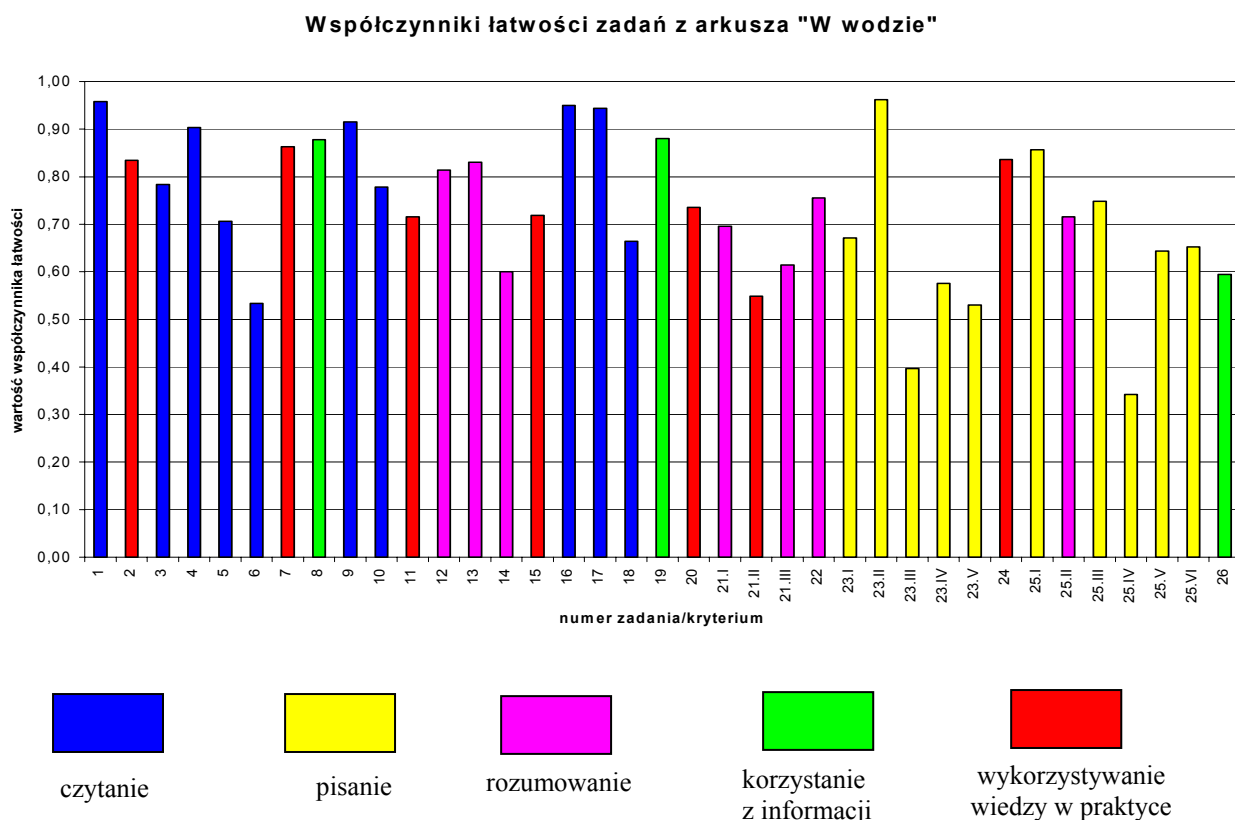
Kolumny ilustrujące na wykresie wartości współczynników łatwości zadań sprawdzających opanowanie umiejętności *rozumowania* oraz *wykorzystywania wiedzy w praktyce* są w bieżącym roku znacznie wyższe niż w latach ubiegłych, co przypuszczalnie oznacza, że zadania sprawdzające stopień opanowania tychże umiejętności okazały się dla uczniów łatwiejsze od zadań zamieszczonych w arkuszach sprawdzianu np. w 2004 r. Przyczyną uzyskania wyższych wartości współczynników łatwości prawdopodobnie jest fakt, że w tego-rocznym arkuszu egzaminacyjnym, zarówno w zadaniach zamkniętych jak i otwartych, badano elementarne umiejętności (np. rozpoznawanie figury płaskiej – żagiel w kształcie rombu, a nie wymagano obliczenia pola rombu, trapezu - jak w 2004 r. itp.). Przypuszczalnie dlatego w kategorii *rozumowanie* umiarkowanie trudne okazały się jedynie zadania nr 14, 21.I i 21.III. W zadaniu 14. uczniowie mieli wykazać się opanowaniem umiejętności rozpoznawania osi symetrii danej figury geometrycznej (rombu), natomiast w 21.I przekonać, że potrafią ustalić sposób rozwiązania zadania, a w kryterium 21.III przeanalizować otrzymany wynik i w konsekwencji udzielić odpowiedzi z uwzględnieniem otrzymanego wyniku zgodnego z warunkami zadania. Z zakresu *wykorzystywania wiedzy w praktyce* tylko jedna czynność, oceniana w zadaniu 21.II, sprawiła uczniom trudność – było to obliczenie całkowitego kosztu biletów dla grupy 26 uczniów zamierzających zobaczyć ekspozycję w oceanarium, uczestniczyć w wykładzie oraz zwiedzić statek.

W kategorii *korzystanie z informacji* dla wszystkich zadań badających poziom opanowania tej umiejętności w Okręgu i poszczególnych województwach współczynnik łatwości osiągnął wartość 0,70 i więcej, z czego można wnioskować, że te zadania były dla uczniów łatwe. W trakcie szczegółowej analizy zadań można zauważyć, że faktycznie zadania zamknięte (nr 8 – wybór programu komputerowego i 19. – wybór źródła informacji na podstawie podanej oferty) nie sprawiły uczniom problemów, natomiast zadanie otwarte (nr 26 – za 2 punkty) okazało się umiarkowanie trudne. W ostatnim z wymienionych zadań

wymagano, aby uczeń, spośród informacji podanych w artykule hasłowym wyrazu *plywak*, wskazał trzy, które uzyska, czytając artykuł zacytowany na podstawie słownika języka polskiego.

Na podstawie analizy wartości współczynników łatwości zadań w Okręgu sformułowano wnioski (str. 24 – 26) przydatne wszystkim podmiotom związanym z oświatą i polityką oświatową.

Wykres 2.

4.3 Wyniki punktowe uzyskane przez szkoły

W celu porównania wyników uczniów swojej szkoły z wynikami uzyskanymi przez uczniów w innych szkołach w Okręgu i poszczególnych województwach znajdujących się na terenie działania Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu proponujemy przeanalizowanie danych zamieszczonych w tabeli nr 11 (str. 16). Wynik średni za rozwiązanie wszystkich zadań zamieszczonych w arkuszu sprawdzianu, jak już informowaliśmy, wynosi 29 punktów. Uczniowie w szkołach uzyskiwali zarówno wyniki najniższe (1 punkt), jak i najwyższe (40 punktów). Wynikiem najczęściej występującym (modalna) w grupie uczniów przystępujących do sprawdzianu w 2005 r. jest wynik 35 punktów w Okręgu i województwie lubuskim oraz 36 punktów w województwie zachodniopomorskim. Natomiast w szkołach wynik najwyższy (38 punktów) i najniższy (12 punktów) uzyskano w Okręgu i województwie

wielkopolskim, gdzie modalna wynosiła 29 punktów. Dzięki danym zamieszczonym w tabeli 11. dyrektorzy i nauczyciele, a także władze gminy, powiatu czy województwa mogą zorientować się, jaki jest najniższy, najwyższy i najczęściej uzyskiwany wynik przez uczniów oraz w szkołach, a także zestawić te informacje z wynikami uzyskanymi przez szkołę lub szkoły znajdujące się na terenie podległym określonym podmiotom.

Tabela 11. Wyniki uzyskane w 2005 r. przez szkoły w Okręgu i w województwach

Wyniki punktowe w:	Średnia za cały arkusz	Wyniki uzyskane					
		przez uczniów			w szkołach		
		najwyższy	najniższy	modalna	najwyższy	najniższy	modalna
Okręg	29	40	1	35	38	12	29
województwo lubuskie	29	40	3	35	36	17	28
województwo wielkopolskie	29	40	1	35	38	12	29
województwo zachodniopomorskie	29	40	2	36	37	13	28

Analizując dane zamieszczone w tabeli nr 12 (str. 17) można zauważyć, iż na 1916 szkół w Okręgu, w których uczniowie rozwiązywali arkusze standardowe (A1)¹, w 19 szkołach w Okręgu uczniowie uzyskali średni wynik punktowy równy lub niższy niż połowa punktów (20 p.) możliwych do uzyskania za rozwiązanie wszystkich zadań zamieszczonych w arkuszu.

Poza tym w wymienionej tabeli można odczytać, w ilu szkołach w Okręgu i poszczególnych województwach uzyskano najwyższe lub najniższe wyniki.

Przykład: Jeżeli w szkole uzyskano średni wynik 37 punktów, to na podstawie danych z tabeli można dowiedzieć się, że w Okręgu są 4 szkoły, w których uzyskano równie wysokie średnie wyniki punktowe, przy czym 3 szkoły z tej liczby znajdują się na terenie województwa wielkopolskiego, a jedna - zachodniopomorskiego.

¹ Liczba 81 stanowiąca różnicę między liczbą podaną w tabeli nr 1, zamieszczonej w rozdziale *Charakterystyka populacji*, a danymi zapisanymi w tabeli nr 12, odnosi się do szkół, w których uczniowie rozwiązywali zadania zamieszczone w arkuszach A7 i A8.

Tabela 12. Średnie wyniki punktowe szkół w Okręgu i województwach

średnia szkoły w punktach	liczba szkół, które uzyskały określoną średnią - województwo lubuskie	liczba szkół, które uzyskały określoną średnią - województwo wielkopolskie	liczba szkół, które uzyskały określoną średnią - województwo zachodniopomorskie	liczba szkół, które uzyskały określoną średnią - Okręg
12	0	2	0	2
13	0	0	1	1
14	0	1	0	1
15	0	0	1	1
16	0	0	0	0
17	2	1	0	3
18	0	0	0	0
19	1	0	1	2
20	2	6	1	9
21	1	5	0	6
22	1	11	1	13
23	5	21	7	33
24	4	36	16	56
25	14	52	22	88
26	33	103	43	179
27	49	149	41	239
28	52	142	65	259
29	34	195	65	294
30	30	157	56	243
31	33	117	59	209
32	19	72	39	130
33	7	34	31	72
34	5	15	11	31
35	3	9	11	23
36	3	6	2	11
37	0	3	1	4
38	0	3	4	7
	298	1140	478	1916

4.4 Wyniki punktowe uzyskane w gminach w Okręgu

W celu ułatwienia organom prowadzącym przeprowadzenia analizy wyników uzyskanych na terenie gminy sporządzono tabelę nr 13. Z danych zamieszczonych w tej tabeli wynika, że średnie gmin w Okręgu mieszczą się w przedziale 23 – 34 punktów.

Tabela 13. Średnie wyniki punktowe uzyskane w gminach w Okręgu

średnia gminy w punktach	liczba gmin, które uzyskały określoną średnią - województwo lubuskie	liczba gmin, które uzyskały określoną średnią - województwo wielkopolskie	liczba gmin, które uzyskały określoną średnią - województwo zachodniopomorskie	liczba gmin, które uzyskały określoną średnią – Okręg
23	1	0	0	1
24	0	2	1	3
25	3	7	2	12
26	8	18	2	28
27	22	32	8	62
28	14	59	20	93
29	20	58	27	105
30	11	37	19	67
31	3	10	17	30
32	1	2	11	14
33	0	1	6	7
34	0	0	1	1
Razem	83	226	114	423

Na 423 gminy w Okręgu w największej liczbie gmin - 105 - uzyskano średni wynik 29 punktów. Taki sam wynik uzyskano w 27 gminach w województwie zachodniopomorskim. W województwie wielkopolskim w największej liczbie gmin (59) uzyskano średni wynik 28 punktów, a w 22 gminach znajdujących się w województwie lubuskim najczęściej występującym wynikiem było 27 punktów. Najniższy średni wynik (23 p.) odnotowano w gminie leżącej na terenie województwa lubuskiego, a najwyższy (34 p.) - w gminie na terenie województwa zachodniopomorskiego.

5. Wyniki w skali staninowej i centylowej dla szkół i gmin

W praktyce szkolnej coraz częściej wykorzystywana jest skala staninowa, dzięki której każda szkoła może scharakteryzować osiągnięty przez nią wynik na tle populacji, np. innej (-ych) szkół, gmin (Tabela nr 14, s.19.).

Przykład: Jeśli w szkole za rozwiązanie wszystkich zadań z arkusza „W wodzie” uzyskano średni wynik 31 punktów, to wynik ten mieści się w staniu 7. - wysokim. Taki sam wynik uzyskano w 209 szkołach w Okręgu. Niższy wynik uzyskano w 68% szkół w Okręgu.

Tabela 14. Staniny dla średnich wyników punktowych uzyskanych w szkołach w Okręgu

średni wynik punktowy szkoły	liczba szkół, które uzyskały określony średni wynik punktowy - Okręg	procent skumulowany	ranga centylowa	stanin	liczba szkół
11	0	0,00%	0%	1. najniższy	71
12	2	0,10%	0%		
13	1	0,16%	0%		
14	1	0,21%	0%		
15	1	0,26%	0%		
16	0	0,26%	0%		
17	3	0,42%	0%		
18	0	0,42%	0%		
19	2	0,52%	0%		
20	9	0,99%	1%		
21	6	1,30%	1%		
22	13	1,98%	2%		
23	33	3,71%	3%		
24	56	6,63%	5%	2. bardzo niski	144
25	88	11,22%	9%		
26	179	20,56%	16%	3. niski	179
27	239	33,04%	27%	4. niżej średni	239
28	259	46,56%	40%	5. średni	553
29	294	61,90%	54%		
30	243	74,58%	68%	6. wyżej średni	243
31	209	85,49%	80%	7. wysoki	209
32	130	92,28%	89%	8. bardzo wysoki	202
33	72	96,03%	94%		
34	31	97,65%	97%	9. najwyższy	76
35	23	98,85%	98%		
36	11	99,43%	99%		
37	4	99,63%	100%		
38	7	100,00%	100%		
	1916				1916

Analizując staniny (tabela 15.) obliczone dla gmin, można zauważyć, że ten sam wynik 31 punktów mieści się w staniu 8. – bardzo wysokim. Taki sam wynik uzyskano w 30 na 423 gminy w Okręgu. Niższy wynik uzyskano w 80% gmin w Okręgu.

Tabela 15. Staniny dla średnich wyników punktowych uzyskanych w gminach w Okręgu

średnia gminy w punktach	liczba gmin, które uzyskały określoną średnią - Okręg	procent skumulowany	ranga centylowa	stanin	liczba gmin
23	1	0,24%	0%	1. najniższy	16
24	3	0,95%	1%		
25	12	3,78%	2%		
26	28	10,40%	7%	2. bardzo niski	28
27	62	25,06%	18%	3. niski	62
28	93	47,04%	36%	4. niżej średni	93
29	105	71,87%	59%	5. średni	105
30	67	87,71%	80%	7. wysoki	67
31	30	94,80%	91%	8. bardzo wysoki	30
32	14	98,11%	96%	9. najwyższy	22
33	7	99,76%	99%		
34	1	100,00%	100%		
Razem	423				423

Wyniki od 23 do 25 punktów, mieszczące się w staniu najniższym, uzyskano w 16 gminach, a wyniki w staniu najwyższym (od 32 do 34 punktów) – w 22 gminach w Okręgu. Wynik mieszczący się w staniu średnim (5) uzyskano w 105 gminach na terenie działania OKE w Poznaniu.

W tabelach nr 14 i 15 można znaleźć informacje o randze centylowej². Centyl jest punktem na skali wyników testowania, poniżej którego mieści się określony procent wyników. Numer kolejny najbliższego centyla stanowi rangę centylową, to jest procent uczniów/szkół/gmin o wyniku niższym niż dany wynik. Rangi centylowe wskazują miejsce uczniów/szkół/gmin uzyskujących dany wynik w całej populacji.

Przykład:

Gmina uzyskała średnią 29 punktów. Ranga centylowa dla tego wyniku wynosi 59%. Oznacza to, że 59% wszystkich gmin w Okręgu uzyskało wynik niższy niż omawiana gmina.

² B. Niemierko, *Pomiar wyników kształcenia*, WSiP, Warszawa 1999, s. 267.

6. Wyniki uzyskane za rozwiązanie arkuszy niestandardowych

6.1 Wyniki uzyskane przez uczniów niesłyszących i słabo słyszących rozwiązujących zadania w arkuszu S-A7-052 „W wodzie”

Uczniowie niesłyszący i słabo słyszący rozwiązywali zadania zamieszczone w arkuszu dostosowanym do ich dysfunkcji. Dostosowanie polegało między innymi na zastąpieniu zadania sprawdzającego umiejętność czytania instrukcji obsługi nawilżacza zadaniem, w którym odwoływano się do instrukcji obsługi czajnika elektrycznego. W zadaniu 21. uproszczono liczby (do całkowitych) określające wartość ceny biletów. W zadaniu 24., w którym sprawdzano opanowanie umiejętności pisania ogłoszenia, wskazywano uczniom, jakie informacje powinny znaleźć się w tej użytkowej formie wypowiedzi. Zamiast wypowiedzi na temat zmian, jakie nastąpiły w życiu człowieka pod wpływem rozwoju żeglugi, ci uczniowie mieli napisać opowiadanie o swojej podróży statkiem. W zadaniu 26. uczniowie, wykorzystując artykuł hasłowy opracowany na podstawie słownika języka polskiego, mieli rozróżnić dwa znaczenia wyrazu *mieczyki* (ryby i kwiaty).

Na 40 punktów możliwych do uzyskania **uczniowie średnio w Okręgu otrzymywali 24,43 punktu**. Najwyższy średni wynik punktowy za rozwiązanie wszystkich zadań w arkuszu uzyskali uczniowie w województwie lubuskim, a najniższy – w województwie wielkopolskim.

Tabela 16. Średnie wyniki punktowe uzyskane przez uczniów słabo słyszących i niesłyszących w Okręgu

Sprawdzian dla uczniów słabo słyszących i niesłyszących Arkusz S- A7- 052	Średnie wyniki punktowe uzyskane za:					
	czytanie	pisanie	rozumowanie	korzystanie z informacji	wykorzystywanie wiedzy w praktyce	cały arkusz
maksymalna liczba punktów	10	10	8	4	8	40
kraj						
Okręg	7,31	6,67	4,11	2,98	4,46	24,43
lubuskie	7,93	6,56	4,85	3,37	4,96	26,48
wielkopolskie	6,95	6,38	3,68	2,74	4,09	22,86
zachodniopomorskie	7,61	7,27	4,47	3,18	4,83	26,08

W bieżącym roku uczniowie rozwiązujący zadania w arkuszu dostosowanym S-A7-052 uzyskali nieco niższe wyniki niż uczniowie rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym S-A1-052. W kategorii *czytanie* najwyższy średni wynik uzyskali uczniowie w województwie lubuskim, a najniższy – w wielkopolskim. Zadania sprawdzające opanowanie umiejętności z zakresu *pisania* najlepiej rozwiązali uczniowie w województwie zachodniopomorskim – uzyskali średni wynik punktowy wyższy niż średnia w Okręgu. Wyniki uczniów w województwie lubuskim i wielkopolskim w tej kategorii były niższe od średniej uzyskanej w Okręgu. W kategorii umiejętności *rozumowanie* oraz *wykorzystywanie wiedzy w praktyce* średnie wyniki punktowe są nieco wyższe niż połowa

punktów możliwych do uzyskania (oprócz szkół w województwie wielkopolskim, w którym uczniowie uzyskali 3,68 punktu na 8 możliwych). Bardzo zróżnicowane średnie wyniki punktowe uzyskali uczniowie niesłyszący i słabo słyszący w kategorii *korzystanie z informacji*.

Wartości współczynników łatwości zadań obliczone dla wszystkich zadań zamieszczonych w arkuszu sprawdzianu świadczą o tym, że arkusz okazał się dla uczniów w Okręgu i województwach znajdujących się na terenie działania OKE w Poznaniu umiarkowanie trudny, podobnie jak zadania z zakresu *pisania, rozumowania* oraz *wykorzystywania wiedzy w praktyce*. Łatwe dla uczniów były tylko zadania sprawdzające opanowanie umiejętności *czytania i korzystania z informacji*.

Tabela 17. *Współczynniki łatwości zadań uzyskane w Okręgu przez uczniów słabo słyszących i niesłyszących w poszczególnych kategoriach umiejętności*

Sprawdzian dla uczniów słabo słyszących i niesłyszących Arkusz S- A7- 052	Współczynniki łatwości uzyskane za:					
	czytanie	pisanie	rozumowanie	korzystanie z informacji	wykorzystywanie wiedzy w praktyce	cały arkusz
kraj						
Okręg	0,73	0,67	0,51	0,75	0,56	0,61
lubuskie	0,79	0,66	0,61	0,84	0,62	0,66
wielkopolskie	0,70	0,64	0,46	0,69	0,51	0,57
zachodniopomorskie	0,76	0,73	0,56	0,80	0,60	0,65

6.2 Wyniki uzyskane przez uczniów z trudnościami w uczeniu się rozwiązujących zadania w arkuszu S-A8- 052 pt. „Poczta”

W zestawie pt. „Poczta” zamieszczono 24 zadania, za pomocą których sprawdzano opanowanie umiejętności z pięciu kategorii. W zakresie *czytania* sprawdzano umiejętności odczytywania tekstu użytkowego (instrukcji), informacji z planu miasta oraz danych z tabeli (cennik usług pocztowych). W zakresie *pisania* uczniowie upośledzeni umysłowo w stopniu lekkim musieli wykazać się opanowaniem umiejętności redagowania listu (zad.7.) oraz formułowania pytania na wskazany temat (zad. 19.). Z kategorii umiejętności *rozumowanie* uczniowie między innymi musieli wykazać się umiejętnością rozpoznawania prostokąta i linii prostokątnych (zad. 22.), ustalania sposobu rozwiązania zadania związanego z obliczeniami dotyczącymi czasu (zad. 9., 10.) i pieniędzy (zad. 20.). Aby uzyskać 2 punkty za wykonanie zadań sprawdzających opanowanie umiejętności *korzystania z informacji*, uczniowie musieli wskazywać źródła informacji i posługiwać się nimi (zad. 6. i 14.). Z zakresu *wykorzystywania wiedzy w praktyce* sprawdzano przede wszystkim opanowanie umiejętności wyboru przyrządów służących do różnych pomiarów (zad. 15.), określania kierunków (zad. 3), zamiany gramów na kilogramy (zad. 8.), wskazywania odpowiedniego sposobu postępowania (zad. 16.) oraz określania sytuacji, w których bezpiecznie można się poruszać na przejściach dla pieszych (zad. 18.).

Na 40 punktów możliwych do uzyskania za rozwiązanie wszystkich zadań w arkuszu sprawdzianu S –A8 – 052 **uczniowie w Okręgu otrzymywali średnio 23,11 punktu**. Średni

wynik punktowy uzyskany przez uczniów w województwie lubuskim i wielkopolskim jest wyższy, a w województwie zachodniopomorskim niższy (o 0,45 punktu) od średniej uzyskanej w Okręgu.

Tabela 18. Średnie wyniki punktowe uzyskane przez uczniów z trudnościami w uczeniu się

Sprawdzian dla uczniów z trudnościami w uczeniu się Arkusz S-A8-052	Średnie wyniki punktowe uzyskane w Okręgu za:					
	czytanie	pisanie	rozumowanie	korzystanie z informacji	wykorzystywanie wiedzy w praktyce	cały arkusz
maksymalna liczba punktów	9	8	9	2	12	40
kraj						
Okręg	5,96	4,33	4,45	1,50	6,87	23,11
lubuskie	6,06	4,66	4,28	1,48	6,83	23,30
wielkopolskie	5,99	4,19	4,62	1,53	6,98	23,32
zachodniopomorskie	5,85	4,38	4,24	1,49	6,70	22,66

Analizując wyniki uzyskane w poszczególnych kategoriach umiejętności, można zauważyć pewną prawidłowość – uczniowie uzyskali nieco ponad połowę punktów możliwych do otrzymania w każdej kategorii, co oznacza, że test był dla uczniów umiarkowanie trudny.

Tabela 19. Wartości współczynnika łatwości uzyskane przez uczniów z trudnościami w uczeniu się w poszczególnych kategoriach umiejętności

Sprawdzian dla uczniów z trudnościami w uczeniu się Arkusz S-A8-052	Współczynniki łatwości uzyskane w Okręgu za:					
	czytanie	pisanie	rozumowanie	korzystanie z informacji	wykorzystywanie wiedzy w praktyce	cały arkusz
kraj						
Okręg	0,66	0,54	0,49	0,75	0,57	0,58
lubuskie	0,67	0,58	0,48	0,74	0,57	0,58
wielkopolskie	0,67	0,52	0,51	0,77	0,58	0,58
zachodniopomorskie	0,65	0,55	0,47	0,75	0,56	0,57

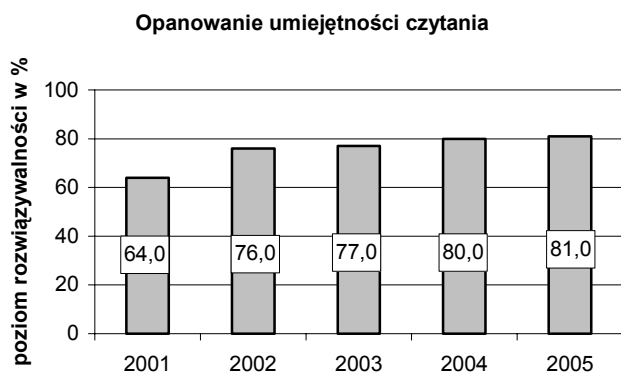
Wartości współczynnika łatwości dla kategorii umiejętności zebrane w tabeli nr 19 są dowodem na to, że tylko zadania, za pomocą których sprawdzano opanowanie umiejętności z kategorii *korzystanie z informacji*, były dla uczniów łatwe. Wszystkie pozostałe zadania okazały się umiarkowanie trudne, a nawet trudne jak zadania z zakresu rozumowania - w województwie lubuskim i zachodniopomorskim.

7. Wnioski

Wykorzystując wyniki egzaminów zewnętrznych, można sformułować wnioski przydatne wszystkim podmiotom związanym z oświatą.

Mimo zadowalających wyników w szkołach, należy zwrócić uwagę na doskonalenie umiejętności *czytania* (od 2002 – 2005r. w Okręgu współczynnik rośnie: 0,76; 0,77; 0,80; 0,81).

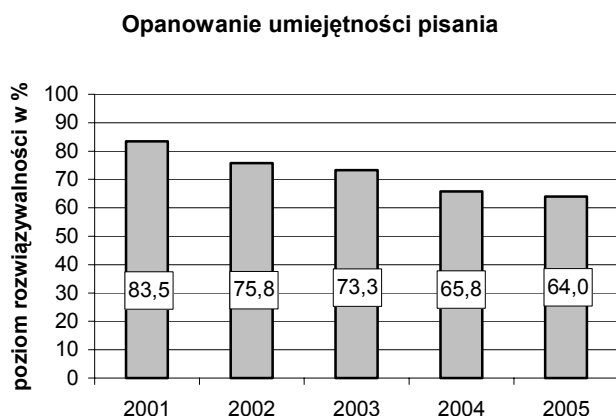
Wykres 3.

Od 2002 – 2005r. w Okręgu poziom rozwiązywalności zadań sprawdzających opanowanie umiejętności czytania rośnie: od 64% (podczas próby w 2001 r.) do 81% w 2005 r.

Jak wynika z analizy wartości współczynników łatwości obliczonych dla wszystkich zadań zamieszczonych w arkuszu sprawdzianu, opanowanie niektórych umiejętności stale dla uczniów stanowi trudność, dlatego dostrzegamy konieczność doskonalenia umiejętności rozpoznawania środków poetyckich (nie tylko w wierszu, ale również w prozie) oraz często sprawdzanej w testach umiejętności określania kierunków, co w praktyce szkolnej oznacza czytanie i analizę różnorodnych tekstów (map, planów, schematów i innych) wymienionych w podstawie programowej i standardach wymagań egzaminacyjnych.

Wykres 4.

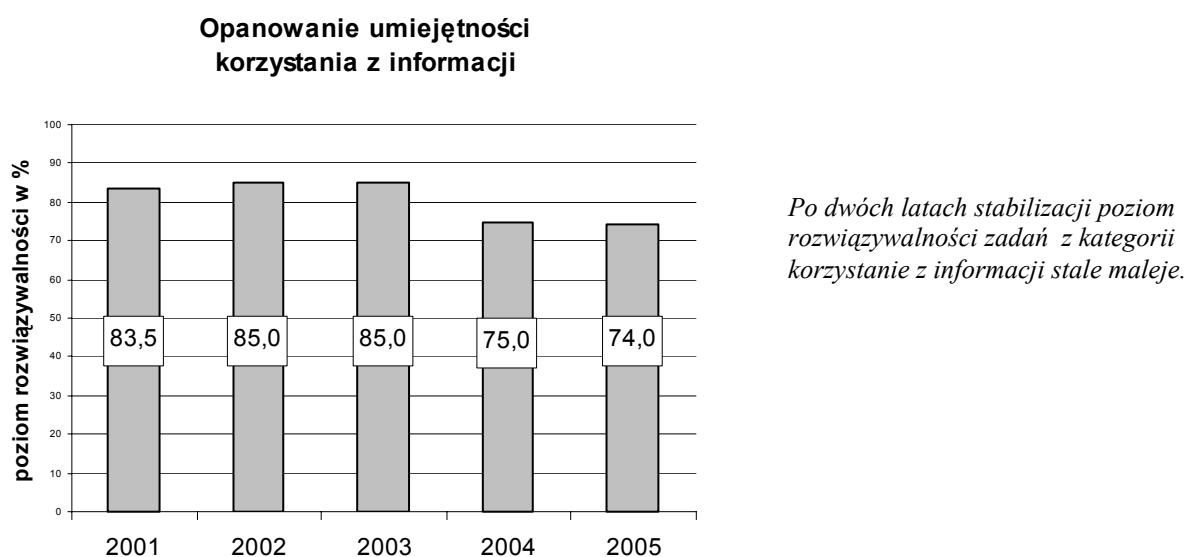
Poziom opanowania umiejętności pisania obniża się.

Formułując wnioski dotyczące opanowania umiejętności *pisania* (wartość współczynnika łatwości w latach 2002 - 2005 zmniejsza się odpowiednio: 0,76; 0,73; 0,66; 0,64), należy zauważyć, że powtórzenie w arkuszu egzaminacyjnym formy ogłoszenia oraz powtarzające się trudności uczniów związane z brakiem umiejętności podawania podstawowych informacji, stwarza konieczność utrwalania w szkole podstawowej cech form wypowiedzi,

a następnie dążenia do wielokrotnej realizacji tematów, które powinny być rozwinięte z zachowaniem cech formy wypowiedzi wymienionej w temacie pracy. Należy także doskonalić wśród uczniów szkół podstawowych poprawność językową (szczególnie!), ortograficzną i interpunkcyjną. Szóstoklasista, który nie potrafi zamykać myśli w granicach zdania, nie zna schematu budowy zdania bądź nie rozumie wyrazów, które powinny znajdować się w jego tzw. słownictwie czynnym (np. żegluga), w konsekwencji nie jest przygotowany do nauki w gimnazjum, ponieważ nie potrafi napisać poprawnie dłuższego tekstu. Wobec tego stale aktualne jest też zagadnienie dotyczące częstego sprawdzania, oceniania i recenzowania prac oraz uczniowskich zeszytów.

W kategorii *korzystanie z informacji* na przestrzeni czterech lat współczynnik maleje: 0,85; 0,85; 0,75; 0,70.

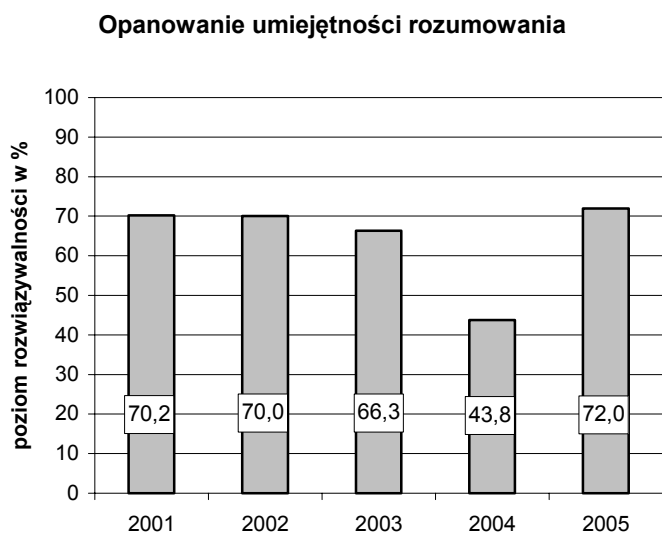
Wykres 5.

Doskonaląc umiejętności w tej kategorii, należy przygotowywać dla uczniów zadania, w których wymaga się od nich samodzielnego podawania i odczytywania źródeł informacji, bowiem uczniowie znacznie gorzej radzą sobie, gdy są sami postawieni wobec problemu, niż kiedy otrzymują propozycje do wyselekcjonowania w zadaniach wielokrotnego wyboru.

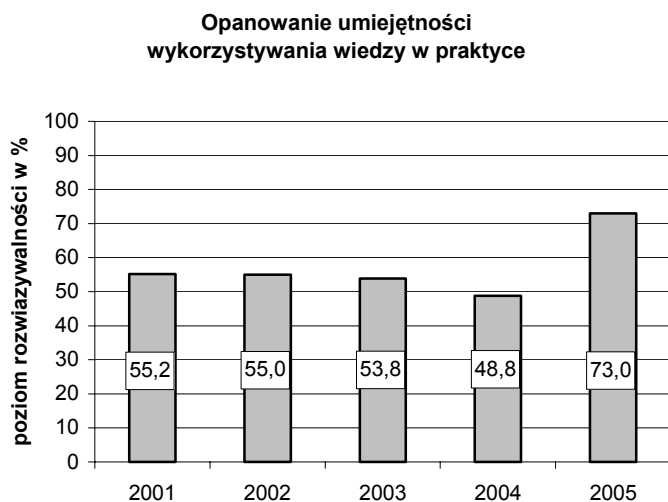
W kategorii umiejętności *rozumowanie* (0,70; 0,66; 0,44; 0,72) oraz *wykorzystywanie wiedzy w praktyce* (0,55; 0,54; 0,49; 0,73) w latach 2002 – 2004 zauważano zmniejszanie się wartości współczynnika łatwości, a w bieżącym roku jego wzrost. Prawdopodobne przyczyny zaobserwowanej w 2005 r. tendencji wzrostowej w tych dwóch kategoriach umiejętności wyjaśniono w rozdziale poświęconym łatwości zadań w arkuszu standardowym. W kategorii *rozumowanie* w szkołach już opanowano w stopniu zadowalającym umiejętności rozpoznawania figur geometrycznych i ich boków równoległych, toteż kolejnym działaniem powinno być nabycie umiejętności rozpoznawania osi symetrii, ustalania sposobu rozwiązania zadania i analizowania sensowności otrzymanego wyniku. Nadal należy doskonalić umiejętności rozwiązywania zadań tekstowych odnoszących się do doświadczeń ucznia, aby uczniowie w efekcie poradzi sobie i rozwiązywali bardziej skomplikowane zadania (jak np. zadanie o zbiorach z pola w kształcie trapezu – arkusz 2004).

Wykres 6.

Poziom rozwiązywalności zadań sprawdzających opanowanie umiejętności rozumowania w poprzednich latach zmniejszał się, a w bieżącym roku wzrósł.

Wykres 7.

Na wykresie ukazującym opanowanie umiejętności wykorzystywania wiedzy w praktyce można dostrzec podobne prawidłowości jak na wykresie nr 6.

Dla wszystkich podmiotów, dla których ważny jest rozwój oświaty, celem powinno być dążenie nie do uzyskania perfekcyjnej *sprawności testowej*, lecz chociażby minimalnego, systematycznego przyrostu umiejętności, który będzie przejawem sukcesu osiągniętego przez uczniów.

8. Prawidłowość przebiegu sprawdzianu w sesji wiosennej 2005 roku

Prowadzona corocznie ewaluacja prawidłowości przebiegu sprawdzianu służy konstatacji, w jakim stopniu, w skali naszego Okręgu, upowszechniła się koncepcja porównywalności warunków odbywania sprawdzianu. Właściwa organizacja sprawdzianu oraz etyczny sposób pracy uczniów podczas rozwiązywania zadań egzaminacyjnych warunkują pełną wiarygodność wyników, które z kolei stanowią podstawę do prawidłowego wnioskowania o osiągnięciach uczniów i efektywności procesu edukacyjnego, stąd permanentna ewaluacja procesu egzaminacyjnego jest niezbędnym elementem systemu oświatowego.

I. W jaki sposób poznańska Komisja przygotowywała dyrektorów szkół do przeprowadzenia sprawdzianu w sesji wiosennej 2005 roku?

W lutym i marcu 2005 roku przeszkolono przewodniczących szkolnych zespołów egzaminacyjnych i ich zastępców z terenu działania poznańskiej Komisji w zakresie stosowania procedur i instrukcji egzaminacyjnych. Równolegle prowadzono szkolenia dla osób podejmujących się roli obserwatora/eksperta prawidłowości sprawdzianu. Każda szkoła/zespół szkół otrzymała materiał szkoleniowy w postaci druku procedur i instrukcji dotyczących organizowania i przeprowadzania sprawdzianu w roku szkolnym 2004/2005, wydane przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Poznaniu. Okazją do przećwiczenia wszystkich sytuacji egzaminacyjnych była przygotowana przez OKE w Poznaniu styczniowa próba sprawdzianu.

Dodatkowo pracownicy Komisji odpowiadali na wszystkie pytania i wątpliwości dotyczące specyficznych sytuacji uczniów drogą telefoniczną, listowną lub elektroniczną.

II. Problematyka i wyniki ewaluacji

Każdego roku odpowiadamy na następujące pytania:

- 1. Czy wszystkim dzieciom i młodzieży zapewniono takie same warunki podczas rozwiązywania zadań egzaminacyjnych?**
- 2. Czy zadania egzaminacyjne rozwiązywano samodzielnie?**
- 3. Czy działania członków zespołów nadzorujących były spójne z działaniami innych uczestników procesu egzaminacyjnego (pracami egzaminatorów i pracownikami OKE w Poznaniu)?**
- 4. Czy właściwie dokumentowano proces egzaminacyjny?**

Podstawą do wnioskowania o prawidłowości procesu egzaminacyjnego były dane z protokołów prawidłowości przebiegu sprawdzianu, analiza dokumentacji egzaminacyjnej oraz przebieg procesu zdawania prac uczniów w poszczególnych ośrodkach.

W sesji wiosennej 2005 roku podczas sprawdzianu, na terenie województw lubuskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego poddano obserwacji łącznie 214 szkoły podstawowe oraz 281 szkół gimnazjalnych (w 38 gimnazjach obserwowano część humanistyczną i matematyczno-przyrodniczą, czyli w tym typie szkół przeprowadzono łącznie 357 obserwacji). Obserwatorami byli przedstawiciele organów nadzorujących, prowadzących, różnego typów szkół, ośrodków doskonalenia nauczycieli, związków zawodowych oraz Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu.

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu składa podziękowania wszystkim Państwu obserwatorom za podjęcie się tej społecznie ważnej roli.

1. Warunki lokalowo-organizacyjne

W obserwowanych szkołach materiały egzaminacyjne przechowywano w warunkach zapewniających ich ochronę przed nieuprawnionym ujawnieniem, chociaż w kilku szkołach podstawowych sygnalizowano brak sejfów oraz szaf pancernych. W żadnej szkole, w której był obecny obserwator, nie naruszono przesylek z zestawami egzaminacyjnymi.

W większości szkół sale egzaminacyjne przygotowano właściwie, chociaż w jednej z obserwowanych szkół podstawowych na pomieszczenie egzaminacyjne przeznaczono wąski korytarz, co utrudniało komunikację oraz właściwe rozmieszczenie członków zespołu nadzorującego. W jednej szkole podstawowej zabrakło zegara, w jeszcze innej stoliki zdających rozmieszczono w zbyt małych odległościach.

W większości szkół zapewniono ład i porządek podczas wchodzenia i zajmowania przez uczniów wyznaczonych miejsc w sali egzaminacyjnej, jednak w pięciu szkołach uczniowie nie wchodzili pojedynczo według listy OKE do sali egzaminacyjnej. Niewątpliwie spokój i pełne panowanie członków zespołów nadzorujących nad każdą sytuacją procesu egzaminacyjnego wpływa na poczucie bezpieczeństwa oraz koncentrację zdających. Chaos i hałas przed egzaminem z pewnością wpływają negatywnie na zdających.

Uczniów poinformowano o obowiązku zapoznania się z instrukcją zamieszczoną na pierwszej stronie zestawu, sprawdzeniu jego kompletności, sposobie kodowania, zapisaniu indywidualnego kodu ucznia na pierwszej stronie arkusza oraz na karcie odpowiedzi. We wszystkich szkołach zapisano czas rozpoczęcia i zakończenia rozwiązywania zadań egzaminacyjnych.

2. Etyczny sposób pracy podczas rozwiązywania zdań egzaminacyjnych

Etyczny, czyli samodzielny i uczciwy sposób pracy uczniów zapewniono m.in. poprzez odpowiednią liczbę, skład oraz sposób rozmieszczenia członków zespołu nadzorującego w sali egzaminacyjnej. Tylko w jednej szkole podstawowej w składzie ZN nie było nauczyciela spoza szkoły. W jednej ze szkół podstawowych mylono status członka ZN spoza szkoły z obserwatorem, co skutkowało błędem w dokumentowaniu przebiegu sprawdzianu. W kilku przypadkach rozmieszczenie nauczycieli w sali egzaminacyjnej (tylko przy stole prezydialnym) budziło zastrzeżenia obserwatorów. Członkowie ZN przestrzegali sposobu zachowania określonego procedurami, nie wychodzono z sali egzaminacyjnej, nie zaglądano do prac uczniów, nie wypowiadano uwag i komentarzy.

Uczniowie podczas obu części egzaminu pracowali samodzielnie, nie kontaktowali się między sobą, nie korzystali z niedozwolonych pomocy. Odbiór prac uczniów zorganizowano na ogół sprawnie, żaden z obserwowanych uczniów nie poprawiał i nie dopisywał odpowiedzi po zakończeniu sprawdzianu. Rozwiązania organizacyjne podczas odbioru prac od uczniów leżą w gestii przewodniczącego zespołu nadzorującego i mają wpływ na postępowanie uczniów, stąd należy je przystosować do przewidywanych reakcji zdających. W prawie wszystkich obserwowanych szkołach skompletowane i uporządkowane prace uczniów umieszczano w bezpiecznych kopertach i zaklejało je w obecności wszystkich członków ZN, obserwatorów oraz przedstawicieli zdających. W jednej z obserwowanych szkół podczas tych czynności zabrakło przedstawicieli uczniów, w innej jeden z członków ZN opuścił w tym czasie salę egzaminacyjną. Ogólnie na podstawie obserwacji można

wnioskować, że nie wystąpiła jakakolwiek ingerencja w prace egzaminacyjne uczniów, a tym samym, że uczniowie rozwiązywali zadania w oparciu o rzeczywiście opanowane wiadomości i umiejętności. W przypadku jednej ze szkół w województwie zachodniopomorskim zaginął podczas egzaminu jeden niewykorzystany arkusz egzaminacyjny, co stanowiło podstawę wszczęcia procedury wyjaśniającej przez Dyrektora OKE w Poznaniu.

3. Spójność działań członków zespołów nadzorujących z działaniami innych uczestników procesu egzaminacyjnego

Praca członków zespołów nadzorujących w zakresie współdziałania z innymi uczestnikami procesu egzaminacyjnego dotyczyła poprawności zakodowania indywidualnych kodów uczniów, naklejenia pasków z identyfikatorem szkoły (służy to pełnej identyfikacji pracy ucznia podczas sczytywania wyników oraz sporządzania przez egzaminatorów wykazów sprawdzonych i ocenionych arkuszy egzaminacyjnych) oraz kontroli sposobu zakodowania przez uczniów odpowiedzi na pytania zamknięte. W obserwowanych szkołach wszyscy członkowie ZN prowadzili czynności sprawdzające poprawność ww. elementów. W skali okręgu do sporadycznych przypadków należały karty odpowiedzi wypełnione ołówkiem lub niebieskim długopisem, z błędnym kodem ucznia lub nienaklejonym paskiem kodowym szkoły, tego rodzaju usterki nie przekraczały 0,3 % wszystkich prac. Proces sczytywania wyników oraz przesyłania do szkół wstępnych raportów oraz indywidualnych wyników uczniów przebiegał więc na ogół bezkolizyjnie i terminowo.

4. Dokumentowanie procesu egzaminacyjnego

Proces egzaminacyjny dokumentowany jest w oparciu o protokoły przebiegu sprawdzianu z danej sali egzaminacyjnej, protokół zbiorczy sprawdzianu, zweryfikowaną listę uczniów (jego ewentualnym uzupełnieniem są wykazy uczniów, którzy nie przystąpili do sprawdzianu lub stosowne protokoły dotyczące unieważnienia pracy ucznia). W zakresie poprawności ww. dokumentacji stwierdzono, że w ok. 5% protokołów zbiorczych (na łączną liczbę 3084 szkół podstawowych i gimnazjalnych) odnotowano błędy związane z rozliczeniem arkuszy egzaminacyjnych. Wynikały one z błędnego identyfikowania uczniów nieobecnych podczas sprawdzianu, uczniów czasowo przebywających w innych placówkach oraz skreślonych z ewidencji szkoły. Na ok. 5% list uczniów przesłanych przez OKE w Poznaniu w sposób niestaranny (lub niewidoczny) naniesiono poprawki w danych osobowych zdających, co skutkowało błędami w zaświadczeniach. Do dnia 18 lipca 2005 roku wymieniono 180 zaświadczeń gimnazjalnych i 125 z zakresu szkoły podstawowej.

25% przewodniczących szkolnych zespołów egzaminacyjnych nieprawidłowo wypełniło protokoły odbioru/przekazania prac egzaminacyjnych, czyli błędnie rozliczano otrzymane arkusze egzaminacyjne. Korekta danych, przeprowadzana w obecności dyrektora szkoły (lub osoby upoważnionej), znacznie wydłużała czas przekazywania arkuszy egzaminacyjnych (często zaistniałe błędy były wynikiem nieuważnego czytania instrukcji dotyczącej wypełniania wzmiankowanego protokołu).

Wnioski:

Podsumowując można stwierdzić, że proces egzaminacyjny w szkołach podstawowych przebiega coraz sprawniej i rzetelniej. Warunki odbywania sprawdzianu, w zasadzie uczciwy sposób pracy uczniów oraz współpracę z innymi uczestnikami procesu egzaminacyjnego można uznać za właściwe. Jednak

występujące w sporadycznych przypadkach usterki należy eliminować poprzez odpowiedzialne stosowanie obowiązujących procedur, przemyślaną organizację oraz aktywne uczestnictwo w szkoleniach organizowanych przez poznańską Komisję. Większą uwagę podczas wzmiankowanych szkoleń należy zwrócić na prawidłowe, staranne i odpowiadające rzeczywistości dokumentowanie procesu egzaminacyjnego przez przewodniczących szkolnych zespołów egzaminacyjnych.

Uchybienia proceduralne, których świadkami byli obserwatorzy w sesji wiosennej 2005, nie stanowiły powodu wszczęcia procedur wyjaśniających, a w konsekwencji unieważnienia sprawdzianu. Wszystkie nieprawidłowości proceduralne będą szczegółowo analizowane, a następnie przekazywane szkołom poprzez odpowiednie organy oświatowe.

Notatki